

Årsrapport 2023 – Partnerskapet för stöd till kunskapsstyrning hälso- och sjukvård

Förord

I egenskap av ordföranden för Rådet för styrning med kunskap respektive styrgruppen för nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård (SKS) överlämnar vi härmed denna årsrapport för arbetet 2023.

Sex myndigheter i Rådet har tillsammans med regionernas nationella system för kunskapsstyrning utvecklat en modell för långsiktigt samarbete på nationell nivå, Partnerskapet för stöd till kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. Syftet med partnerskapet är att verka för en nationell gemensam kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård genom att bidra till ökad samverkan, dialog och samordning av initiativ som kan bidra till behovsanpassad kunskapsutveckling samt stöd för implementering och uppföljning.

Under 2023 har partnerskapets fokus legat på att utveckla en gemensam och sammanhållen kedja för kunskapsstyrning.

Stockholm februari 2024

Olivia Wigzell

Generaldirektör Socialstyrelsen och
ordförande i Rådet för styrning med
kunskap

Mats Bojestig

ordförande i styrgruppen för
nationellt system för
kunskapsstyrning hälso- och
sjukvård (SKS) och hälso- och
sjukvårdsdirektör i Region
Jönköping och

Partnerskapet för stöd till kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård

Bakgrund

Partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården är ett samarbete mellan sex myndigheter i Rådet för styrning med kunskap och Nationellt system för kunskapsstyrning, regioner i samverkan. Partnerskapet bildades 2018 med syfte att skapa och uttala ett tillitsbaserat partnerskap som modell för långsiktig samverkan på nationell nivå. De myndigheter som ingår är Läkemedelsverket, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), Socialstyrelsen, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV), E-hälsomyndigheten och Folkhälsomyndigheten.

Partnerskapet ska bidra till ökad samverkan, dialog och samordning av initiativ som kan bidra till behovsanpassad kunskapsutveckling samt bättre stöd för implementering och effektivare kunskapsstöd. Syftet är också att bidra till att resurserna inom hälso- och sjukvården används på bästa sätt och att bästa möjliga kunskap finns tillgänglig vid varje möte mellan vårdpersonal och patient. Målet är att uppnå en effektiv och jämlik hälso- och sjukvård med hög kvalitet.

Fokus i partnerskapet är att verka för att:

- tydliggöra och kommunicera roller och ansvar mellan parterna
- gemensamt fånga, identifiera och prioritera behov av nationella kunskapsstöd
- öka behovsanpassning av nationella kunskapsstöd
- öka genomslaget av de nationella kunskapsstöd som tas fram inom såväl regionernas nationella struktur för kunskapsstyrning som statliga myndigheter
- gemensamt stödja ändamålsenlig uppföljning av hälso- och sjukvården
- säkerställa att kunskap används på bästa sätt genom att gemensamt effektivisera former för involvering av patient- och professionsföreträdare
- säkerställa effektiva och ändamålsenliga kontaktvägar i och mellan de olika organisationerna
- säkerställa att det finns ett effektivt och ändamålsenligt samarbete samt tempo i frågor och inom/genom grupper där det är aktuellt

- samarbeta kring prioriteringar bland olika insatser och föra en dialog om vilken part som bör göra vad
- löpande utbyta information om pågående relevanta arbeten och kommande produkter.

Arbetsformen för partnerskapet är genom en samverkansstruktur som består av nationell strategisk styrgrupp, taktisk samordningsgrupp och samverkan på operativ nivå.

Strategisk styrgrupp

Den strategiska styrgruppen utgörs av styrgruppen för kunskapsstyrning regioner i samverkan (SKS) och generaldirektörerna från myndigheterna. Ordförandeskapet roterar årligen och under 2023 har myndigheterna och Socialstyrelsen varit ordförande. Under året har styrgruppen sammanträtt vid två tillfällen.

SKS är sammansatt av en ledamot per sjukvårdsregion (hälso- och sjukvårdsdirektör eller regiondirektör) och en ledamot (avdelningschef för vård och omsorg) från Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Taktisk samordningsgrupp

Den taktiska samordningsgruppen består av representanter som respektive part har nominerat. Den består av personer från regioner, SKR och myndigheter så som hälso- och sjukvårdsdirektörer, avdelningschefer samt personer från lednings- och styrningsfunktioner. Taktiska gruppen har informerat och rapporterat tillbaka till styrgruppen. Ordförandeskapet roterar årligen och under 2023 så har regionerna/SKS varit ordförande. Under året så har åtta möten hållits varav två tillfällen har varit workshops. Främsta fokuset under året har varit på att utveckla den gemensamma kunskapsstyrningskedjan.

Kansli

Stödfunktionen för regionernas nationella system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård vid SKR samt Socialstyrelsen svarar för ett kansli för partnerskapet.

Kontaktpersoner

På myndigheterna finns utsedda kontaktpersoner för att samordna och underlätta kontakterna gentemot nationella programområden och nationella samverkansgrupper.

Årlig rapportering

Enligt styr- och ledningsdokumentet ska partnerskapet årligen sammanfatta sina insatser.

Årsrapport 2023

Utveckling av regioners och myndigheters samverkan – en gemensam och sammanhållen kedja för kunskapsstyrning

Hösten 2022 gav Strategiska styrgruppen den Taktiska samordningsgruppen i uppdrag att ta fram ett förslag till en gemensam och sammanhållen kedja för kunskapsstyrning på nationell nivå för hälso- och sjukvård. Arbetet startades i januari 2023 med att planera och dela upp arbetet i tre delar.

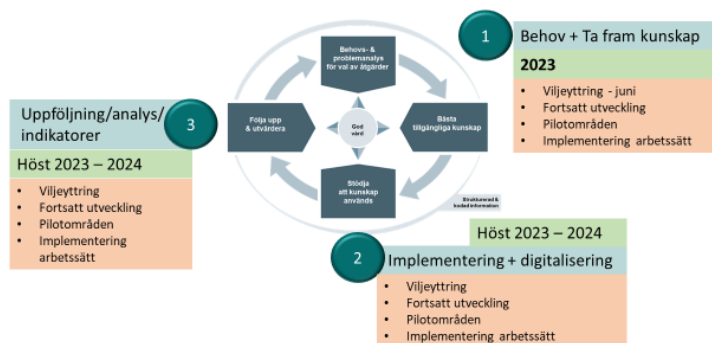
Del 1

Första delen i kunskapsstyrningskedjan handlar om att identifiera behov, värdera och prioritera behov, samt att ta fram kunskapsstöd, del 1 (bild 1). Under våren 2023 genomförde en konsultfirma med stöd av kansliet en genomlysning som bestod av intervjuer och arbetsmöten. Arbetet resulterade i ett antal förslag i form av viljeyttringar som den taktiska gruppen lämnade till den strategiska styrgruppen. Förslagen handlar bland annat om:

- att tydliggöra och synliggöra hälsoperspektivet och det hälsofrämjande arbetet som en del i god vård
- att tydliggöra de tre huvudmålgrupperna och vilken roll de har i kunskapsstyrningskedjan: Patienter/brukare/närstående, professioner, verksamhetschefer/beslutsfattare/politiker
- att kunskapsstöd presenteras på ett sätt som passar målgruppen (förståelse, vilja och förutsättningar att använda det)
- att kunskapsstöd på nationell nivå bör hänga samman och tillgängliggöras samlat för målgrupperna
- att kunskapsstöd bör presenteras utifrån ett mottagarperspektiv istället för ett sändarperspektiv.

Taktiska gruppen har under hösten gett förslag på konkreta aktiviteter om hur det fortsatta arbetet kan konkretiseras, som i form av piloter, vilket Strategiska styrgruppen har samtyckt till. Arbetet fortsätter under 2024.

Gemensam och sammanhållen kedja för kunskapsstyrning

Partnerskap till stöd för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård
eHälsomyndigheten – Folkhälsomyndigheten – Läke medelsverket – Socialstyrelsen – Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) – Tandvårds- och läke medelsförmånsverket (TLV) – Nationell kunskapsstyrning hälso- och sjukvård regioner i samverkan

Del 2 och 3

Under hösten påbörjades den andra och tredje delen (bild 1) med ett liknande upplägg som i del 1 med intervjuer av personer som representerar verksamheter som arbetar med införande/implementering, strukturerad och kodad information, tillgängliggörande, digitalisering samt uppföljning och analys. Arbetet kommer att slutredovisas under 2024.

Gemensam kommunikation

Lärandeträff

Varje år träffas systemet för kunskapsstyrning för en gemensam lärandeträff. Syftet är att träffas och gemensamt planera samt att utbyta erfarenheter. 2023 var samtliga partner i partnerskapet inbjudna och deltagare från myndigheterna bidrog även i programmet.

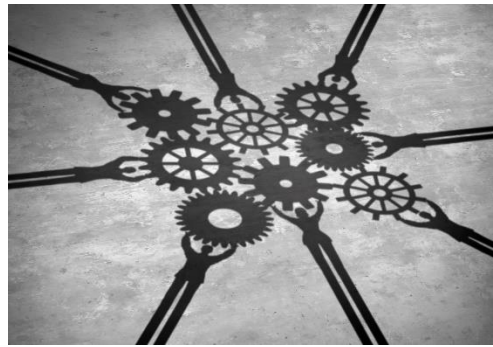
Lärandeträffen innehöll bland annat punkten: Partnerskap på riktigt – en gemensam kunskapsstyrning och hur vi samarbetar vi kring stora satsningar. Där beskrevs hur regioner och myndigheter tillsammans hjälps åt och samarbetar i stora satsningar. Exempel gavs från Nationellt hälsoprogram för barn och unga som presenterades av Socialstyrelsen, under- och överdiagnostik samt kloka kliniska val från nationella primärvårdsrådet. Den nationella cancersamordnaren presenterade avslutningsvis Cancersatsningen.

Webbplatsen

På webbplatsen kunskapsstyrningvard.se¹ beskrivs partnerskapets uppdrag, struktur och vilka personer som representerar styrgrupp och taktisk grupp. Här publiceras även gemensamma dokument.

Exempel på samverkansområden under 2023

I årsrapporten 2022 lyftes goda exempel som främst handlade om samarbeten mellan Socialstyrelsen och regionernas kunskapsstyrning. Samarbetet mellan Socialstyrelsen, nationella programområden (NPO) och nationella samverkansgrupper (NSG) fungerar generellt mycket bra. Samverkan mellan

Foto: Lumination Mostphotos

regionernas kunskapsstyrning och andra myndigheter har även utvecklats under året, nedan följer ett antal exempel.

Stöd till nationella utvecklingsarbeten om digitalisering

Socialstyrelsen (Sos), Stödfunktionen för nationellt system för kunskapsstyrning, NPO för kvinnosjukdomar och förlossning samt Inera, genomförde ett pilotarbete inom diagnosområdet Vulvodyni. Syftet var att testa om och hur kunskapsstöd från Sos riktade till det kliniska vårdmötet skulle kunna integreras i det format som regionernas kliniska kunskapsstöd har på webbplatsen Nationellt kliniskt kunskapsstöd (NKK). Förhoppningen var att nå en ökad effektivitet i författandet av kunskapsstöd samt öka möjligheterna till införande av nya kunskapsstöd hos vårdens professioner. Piloten hade i uppdrag att slutrapportera om arbetsprocessen och de svårigheter och lösningar som identifierades på vägen.

I slutrapporteringen finns en föreslagen, snabb och enkel process utifrån erfarenheterna i piloten. Viktiga lärdomar är att det finns en fördel om texterna författas i rätt format direkt, att redan framtagna texter inte behöver omarbetas. Samarbetet kring en ny text behöver alltså börja tidigt redan när Sos startar upp och inte när exempelvis en nationell riktlinje är klar. En annan slutsats är att representanter från primärvården, som finns inom systemet för kunskapsstyrning, behöver involveras mycket tidigt i arbetet. Primärvården har behov av mycket kortfattade och lättillgängliga

---

¹

<https://kunskapsstyrningvard.se/kunskapsstyrningvard/omkunskapsstyrning/samverkanmedmyndigheter/ipartnerskap.71419.html>

kunskapsstöd i ett format som kan vara svårt att författa utan stöd från primärvårdens representanter.

För att få till rätt format, en smidig förvaltningsprocess och ansvar för kunskapsstödet beslutades det sent i piloten att NPO står som ansvarig författare av kunskapsstödet. Initialt var tanken att det skulle vara Sos, men det blev i praktiken inte möjligt. Kunskapsstödet riktad till specialiserad vård finns publicerat på NKK från 1 juni 2023. Delen för primärvården kommer att publiceras under våren 2024. Kunskapsstödet syns tillsammans med andra kunskapsstöd på webbplatsen, regionerna kan göra regionala tillägg till texterna samt via tekniska lösningen API visa dem i egna informationssystem.

Pilotprojektet har väckt frågan om det skulle vara mer värdeskapande för mottagaren om Sos material skulle få en helt egen ingång på kommande 1177 för vårdpersonal. Det är en ny tjänst som tas fram under andra kvartalet 2024, innehållet från NKK kommer att flytta dit.

Levnadsvanor

NPO Levnadsvanor har samverkan inom Fysisk aktivitet på recept (FaR). E-hälsomyndighetens uppdrag är ett av tre regeringsuppdrag med syftet att användningen av FaR ska öka och bli mer likvärdig över landet. I uppdraget samarbetar E-hälsomyndigheten med Sos och Folkhälsomyndigheten samt med Yrkesföreningar för fysisk aktivitet (YFA) som ansvarar för de två andra uppdragen.

Foto: Andre Gottfridsson

HTA

Under 2023 initierade NSG metoder för kunskapsstöd och NAG för HTA och hälsoekonomi uppstarten av en arbetsgrupp. Syftet var att kartlägga erfarenheter kring hur sjukvårdsregionalt stöd inom HTA- och hälsoekonomi fungerar till NPO, NAG och Regionala cancercentrum i samverkan (RCC) fungerar. Tre pilotförsök har startats där former för samarbete och samverkan med SBU testas. Pilotförsöken genomförs i samarbete med sjukvårdsregionerna norra, sydöstra och Stockholm-Gotland.

Syftet är att dra lärdomar från varandras erfarenheter och utifrån detta ta fram förslag på hur ett närmare samarbete kan se ut mellan sjukvårdsregionala HTA/HE-funktioner, det sjukvårdsregionala stödet, NPO, NAG, RCC samt SBU. Men också om behov finns av att standardisera processer för samarbete. Uppdraget startade 2023 och fortsätter under 2024.

Patientsäkerhet

Under 2023 har NSG patientsäkerhet tillsammans med Socialstyrelsen genomfört en kartläggning av regioners och kommuners behov av nationellt stöd för sitt lokala patientsäkerhetsarbete. Utifrån identifierade behov har parterna tillsammans kommit överens om vad som ska göras och av vem – någon av aktörerna enskilt eller båda tillsammans. Ett arbete med workshoppar om uppföljning av indikatorer för patientsäkerhet på nationell nivå har också genomförts under året.

Läkemedel och medicinteknik

Inom regionernas samverkan för läkemedel ingår NAG LOK². De har ett brett uppdrag kring läkemedelsrekommendationer, bland annat framtagande av rekommendationer vid bristsituationer. Den nationella koordineringsfunktionen Nationellt CT³ är också en del av regionernas samverkan för läkemedel. Tillsammans med NAG LOK har de en omfattande samverkan med Läkemedelsverket för hantering av kritiska bristsituationer. Det är dels ett löpande arbete med att tidigt identifiera risk för kritisk brist, men även att hantera specifika kritiska bristsituationer. Då är samverkan med Läkemedelsverket som sammanhållande organisation för alla aktörer i försörjningskedjan för läkemedel en förutsättning för att arbetet ska fungera.

Foto: Eva Edsjö

Regionernas samverkansmodell för läkemedel har en nära och omfattande samverkan med TLV på flera sätt. Dels i det löpande arbetet via NT-rådet och fullmaktsgruppen (receptläkemedel), men även kring specifika och aktuella frågor som ofta är kopplade till myndighetens regeringsuppdrag. Som TLV:s uppdrag kring tillgång till läkemedel vid sällsynta tillstånd samt arbetet med betalningsmodeller för avancerade läkemedelsbehandlingar.

---

² NAG LOK är en nationell arbetsgrupp som bemannas av arbetsutskottet för Nätverket för Sveriges läkemedelskommittéer, förkortat LOK. Syftet med arbetsgruppen är att läkemedelsriktlinjer i kunskapsstöd från Nationellt system för kunskapsstyrning ska stämma överens med läkemedelskommittéernas rekommendationer.

³

<https://janusinfo.se/ntradet/samverkanlakemedelstartside/lakemedelsbrister.4.23fc08ed187eae25858da858.html>

Tandvård

Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer för antibiotikaproylax och antibiotikabehandling i tandvården från 2014 har inte uppdaterats. Läkemedelsverket har ingen plan på att uppdatera dessa under det närmaste året.

Under 2023 har Läkemedelsverket och NPO för tandvård därför kommit överens om att NPO tandvård tar fram ett eget kunskapsstöd gällande antibiotikaproylax och antibiotikabehandling i tandvården. Utgångspunkt i arbetet är att börja med den information som redan finns i Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer.

Nationell expertgrupp för horisontella prioriteringar

Partnerskapet gav uppdraget till en nationell expertgrupp hösten 2020 att ge förslag till en modell för horisontell prioritering⁴. Enligt uppdraget ska modellen vara användbar både för nationellt system för kunskapsstyrning, för myndigheterna inom partnerskapet och övriga deltagande aktörer. Utgångspunkten i gruppens arbete är de etiska principer för att styra hälso- och sjukvårdens prioriteringar som riksdagen fattade beslut om 1975. Den nationella arbetsgruppen för horisontella prioriteringar slutrapporterade sitt arbete under 2023. Arbetsgruppen har bestått av deltagare från Socialstyrelsen, TLV, SBU, Folkhälsomyndigheten, Nationellt system för kunskapsstyrning, SKR samt PrioCentrum. Det har funnits tre referensgrupper: tjänstepersoner från myndigheter och regioner, patient- och seniorföreträdare samt professionsföreträdare.

Rapporten är skriven för alla grupper som berörs av prioriteringar inom hälso- och sjukvården, både beslutsfattare och patienter. Målgruppen för användning av modellen är tjänstepersoner som bereder underlag för beslut eller rekommendationer på nationell eller regional nivå kring nationella initiativ om insatser inom hälso- och sjukvård. De underlag som tas fram med hjälp av modellen ska sedan ligga till grund för prioriteringsbeslut på tjänstepersonsnivå eller politisk nivå.

Patient- och brukarmedverkan

Vårdprofessionerna har vetenskaplig expertis om sjukdomar och behandlingar. Patienter och brukare har kunskap och erfarenhet om sina egna resurser, förmågor och kraft att bidra. Patient- och brukarmedverkan behövs på både individ-, verksamhets- och systemnivå. När patienter,

⁴ <https://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1802243/FULLTEXT01.pdf>

⁵ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/prioriteringar-inom-halso-och-sjukvarden_gk01sou14/

brukare, närstående och patientföreningar ges möjlighet att samskapa och bidra skapas bättre underlag för resultat, god service och kvalitet.

Strukturer och verktyg för aktiv patientsamverkan inom olika insatsområden finns både i systemet för kunskapsstyrning och hos myndigheterna. Rådet för styrning med kunskaps nätverk för patient- och brukarmedverkan och systemet för kunskapsstyrnings patientmedverkan träffas regelbundet. Syftet är att utveckla samskapande, utbyta erfarenheter och att samverka kring rutiner och arbetssätt. Tillsammans verkar strukturerna för att agera samstämmt. Till exempel så har myndigheterna i Rådet för styrning med kunskap, under 2023, enats om en gemensam ersättning till patient- och brukarrepresentanter som utgår från samma policy som regionernas system för kunskapsstyrning använder.

Dialog med professionsorganisationer

I oktober hade Olivia Wigzell, generaldirektör för Socialstyrelsen och Mats Bojestig, ordförande i SKS, bjudit in till ett samtal med flertalet professionsföreningar. Syftet var att berätta om hur myndigheter och regioner arbetar tillsammans i partnerskapet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård. Mötet avslutades med att samtliga deltagare var överens om att framöver träffas regelbundet. På så sätt ges professionsföreningarna insyn i hur partnerskapet arbetar, samt kan ge inspel på sätt att samarbeta.

Foto: Eva Edsjö